

Media and the Ukraine Crisis: Hybrid Media Practices and Narratives of Conflict

Mervi Pantti (red.)

New York: Peter Lang Publishing 2016

192 sider. ISBN 9781433133404

Anmeldt av **Malin Østevik** [Juniorforsker, Norsk utenrikspolitisk institutt, malin@nupi.no]

Den pågående krisen i Ukraina førte til at sikkerhetspolitiske miljøer innen både forskning og politikk for alvor viet oppmerksomhet til hvordan media, og kommunikasjonsteknologi for øvrig, opererer i internasjonale politiske og militære konflikter. I forbindelse med den amerikanske valgkampen i 2016 nådde denne debatten de brede lag av befolkningen. På tross av at det er tre år siden konflikten i Ukraina brøt ut, framstår derfor *Media and the Ukraine Crisis: Hybrid Media Practices and Narratives of Conflict*, redigert av Mervi Pantti ved Helsingfors Universitet, fortsatt som en samling relevante studier av dagsaktuelle problemstillinger.

Selv har jeg fulgt debattene om media og konflikt fra et statsvitenskapelig ståsted, og det er også ut fra et slikt perspektiv jeg omtaler denne boken. Felles for mange politisk orienterte analyser av innflytelsesoperasjoner, informasjonskrig, propaganda og lignende, er at de ikke tar de enkelte mediene og deres institusjonelle særegenheter på alvor. Det fremste bidraget til antologien *Media and the Ukraine Crisis* er derfor nettopp at den presenterer detaljerte og nyanserte empiriske studier av ulike former for media med ulike relasjoner til og roller i konflikten i Ukraina. Flertallet av bokens bidragsytere kommer fra medie- og/eller kommunikasjonsstudier og denne fagtradisjonens perspektiver er klart av interesse for de bredere debattene om media, kommunikasjonsteknologi og konflikt.

Kanskje nettopp fordi «media» som en faktor ikke er fremmed for kapittelforfatterne unngår de også en viss mystifisering som man gjerne kan lese i andre bidrag som tar for seg kommunikasjonsaspekter ved konflikten i Ukraina. Å se på «the complex and multilevel Ukraine conflict as it is imagined and enacted in and through the various media and in various national and transnational settings» som «an elementary dimension of conflict» (s. xvi), i motsetning til noe nytt og ukjent, er produktivt hva gjelder å frambringe ny empiri og interessante analyser. Redaktøren og forfatterne unngår på denne måten i tillegg den stereotypiske framstillingen av

kommunikasjonshåndtering i konflikt som et utelukkende russisk fenomen. Tvert imot inneholder boken empiriske studier av dekningen av krisen i Ukraina fra estiske, ukrainske, finske, polske, tyske, så vel som russiske medier. I tillegg tar den for seg både nye og tradisjonelle typer medier; fra Ojala og Kraasik-Krogerus analyse av geopolitiske diskurser i ledere i én finsk og én estisk avis, til Suslovs analyse av brukerdiskusjoner i en gruppe på det sosiale nettverket «vKontakte».

Særlig kjærkommen i denne omtalerens mening er Irina Khaldarovas sammenligning av russiske nyhetssendinger ment for henholdsvis nasjonalt og internasjonalt publikum – det vil si Pervyj Kanal og RT. Så vidt jeg vet finnes det per dags dato ingen andre akademiske studier som tar for seg hvordan de nye russiske internasjonale nyhetsorganisasjonene, som RT og Sputnik, fungerer i og vis-à-vis det tradisjonelle russiske mediesystemet. Khaldarovas hovedfunn er at dekningen av konflikten i Ukraina i Pervyj Kanal og RT i stor grad sammenfaller hva gjelder tematikk – noe som støtter opp om antagelsen om at kanaler som opererer i det internasjonale medielandskapet også tydelig har en plass i sine respektive nasjonale mediesystem. Det gir derfor begrenset mening å behandle kanaler som RT som noe ulikt fra øvrige mediekanaler i det russiske mediesystemet.

Bokens kapitler er gjennomgående konsise og relativt begrensede i omfang – noe som fungerer bra og vitner om erfarent og solid redaktørarbeid. Boken består av to deler, hvorpå den siste, «Media Narratives and the Ukraine Conflict», inneholder ulike empiriske studier av framstillingen av konflikten i Ukraina i ulike medier og fora. Første del, «Hybrid Media War», inneholder også empiriske bidrag, men med visse mer konseptuelle og teoretiske betraktninger. Dette gjelder særlig Saugmann Andersens kritiske og provoserende analyse av internettsamfunn – slik som for eksempel «Bellingcat» – som bedriver granskning av konflikters hendelsesforløp og aktører basert på åpne kilder tilgjengelige på nett. Disse undersøkelsene baserer seg ofte på sivile konfliktdokumentasjon, og Saugmann Andersens tankevekkende hovedargument er at disse internettsamfunnene dermed gjør de sivile til aktører i konflikten og derfor setter dem i fare. Dette tilsynelatende, og etter sigende, uten å selv reflektere over de etiske sidene ved sin aktivitet.

I forordet bruker redaktøren mye plass på å argumentere for at vi i dag har å gjøre med nye former for konflikt og nye typer forhold mellom media og konflikt. Dette behandles imidlertid som et premiss og undersøkes ikke i noen bidrag. En komparativ analyse som tar for seg konflikter før og nå ville vært svært interessant. Ikke nødvendigvis for å avdekke om endring har funnet sted, men mer nøyaktig undersøke hvilke aspekter ved konflikt som har endret seg på hvilke måter. Antologiens svakeste del er de to første kapitlene. Hver for seg er disse bidragene interessante og solide, så svakheten må nok redaktøren ta på sin kappe; kapitlene er nemlig påfallende overlappende og det blir derfor veldig repetitiv lesning. På tross av disse svakhetene er imidlertid *Media and the Ukraine Crisis* et kjærkomment bidrag, og antologien kan varmt anbefales alle andre som har etterlyst empirisk rike studier av media i forbindelse med krisen i Ukraina.